

VILÁGSZÉP VASZILISZA.

It egyszer réges-régen, he-
tedhét országon túl egy
öregapó és egy öreganyó
meg a lányuk, Vasziliszta.
Szegényes kis házikóban él-
tek, de vidáman. Hanem
egyszer rájuk köszöntött a
szomorúság: az anyóka
megbetegedett. Érezte,
hogy halála órája közeleg.
Magához hívta leányát,

Vasziliszát, és egy kis bábud adott neki.

— Figyelj jól, leányom — mondta —, vi-
gyázz jól erre a bábura, és ne mutasd meg sen-
kinek. Ha bajba kerülsz, etesd meg, és kérd ki a
tanácsát. A bábú eszik majd, és megsegít bajod-
ban, leánykám.

Megcsókolta Vasziliszát az édesanyja, aztán
lehunyta a szemét.

Búslakodott az öregapó, bánkódott sokáig,
aztán újrَاهázasodott. Azt gondolta, anyát sze-
rez Vasziliszának, de csak mostohát hozott
neki.

Volt a mostohának két édesleánya: gono-
szak, csúfak, ott ártottak, ahol tudtak. A mos-
toha szerette, dédelgette őket, Vasziliszát meg
egyre csak csipte-marta. Keserves lett az élete
szegény kis Vasziliszának. Mostohája meg a
leányai folyton csak szidták-gyalázták, nehéz
munkákkal emésztették, csontig soványodott
szegény leány a nehéz munkától. bőre fekete
lett a széltől meg a tűző naptól. Mást se hallott
egész nap:

— Hallod-e Vasziliszta, Vaszka, Vasziliszka!

Főzz ebédet, takarítsd ki a házat, hozz fát, fejd meg a teheneket, de gyorsan ám, de szaporán!

Vasziliszta mindent elvégzett, mindenkinek kedvére tett, megcsinált mindent, amit rábíz-
tak. És — csodák csodája! — napról napra szé-
pült. Világszépe lett! Mese el nem mondhatja,
toll le nem írhatja szépségét. A bábu segítette, a
bábu szépítette.

Kora reggel megfeji Vasziliszta a teheneket,
bezárkózik a pajtába, megitatja tejjel a bábut,
és azt mondogatja közben:

— Igyál, bábum, édes tejet, hallgasd meg a
keservemet!

Megissza a bábu az édes tejet, vigasztalgatja
Vasziliszát. Aztán minden munkát elvégez he-
lyette. Ül a lány a hűsön, virágot szedeget, s
közben az ágyások kigyomlálva, a víz a házba
hordva, a kemence befűtve, a káposzta meg-
öntözve. A bábu megmutatja neki, melyik fű jó
a nap égető sugara ellen. Vasziliszta meg egyre
szépül, szebb lesz, mint valaha volt.

Egyszer az apjuk hosszú időre búcsút mon-
dott a háznak, nagy útra kelt.

A mostoha ott üldögélt az édeslányaival a
házban. Csúf idő volt odakint, szakadt az eső,
üvöltött a késő őszi szél. Körös-körül rengeteg
erdő, az erdőben a Vasorrú Bába tanyázott,
úgy ragadta el az embereket, mint az ölyv a
kiscsibéket.

A mostoha minden lánynak adott munkát:
az egyik csipkét vert, a másik harisnyát kötött,
Vasziliszta meg font. Az egész házban eloltotta a
tüzet, csak egy szurkos fáklyát hagyott égve a
lányainak, maga pedig aludni tért.

Sercegett-percegett a nyírfaszilács, aztán ki-
lobbant a lángja.

— Most aztán mitévők legyünk? — tana-
kodtak a mostoha leányai. — Nincs tűz az

egész házban, márpedig dolgoznunk kell. El
kell menni tűzért a Vasorrú Bábához.

— Én bizony nem megyek — mondta az idő-
sebbik leány. — Én csipkét verek, nekem világi-
tanak a csipkeverő tüim.

— De én sem megyek ám! — mondta a kö-
zépső. — Harisnyát kötök, világítanak a kötő-
tüim.

És rárivalltak mind a ketten Vasziliszára:

— Vasziliszta, te menj tűzért, Vasziliszta! Ló-
dulj, siess a Vasorrú Bábához! — És kituszko-
l-
ták Vasziliszát a házból.

Fekete éjszaka vette körül a szegény lányt,
rengeteg erdő, süvítő orkán. Sirva fakadt Vaszi-
liszta, és kivette zsebéből a bábut.

— Kedves bábu, nagy a bajom! Tűzért kül-
denek a Vasorrú Bábához. A Vasorrú Bába fel-
falja az embereket, még a csontjaikat is elro-
pogtatja.

— Ne búsulj — felelte a bábu. — Ha én veled
vagyok, semmi baj nem érhet!

— Köszönöm, kedves bábu, a jó szót — há-
lálkodott Vasziliszta, és útnak indult.

Lenyugodott a hold, koromsötét lett az erdő-
ben. Gyökerek közt botladozott, félve nézde-
gélt körül, de az orráig sem látott.

Végül derengeni kezdett a hajnal. Akkor egy-
szer csak elnyargalt mellette egy deli vitéz fehér
lovon, fényesen ragyogott a ló szerszáma. Haj-
nalodott. Továbbment a leányka, tönkök kö-
zött, gyökerek között botladozott. Harmat lep-
te be a haját, meggémberedett a keze a hajnali
hidegtől.

Akkor egy másik lovas nyargalt el mellette —
vörösarany volt a haja, pejpiros a lova is, vö-
rösarany a ló szerszáma.

Felkelt a nap. Simogatta Vasziliszát, melen-
gette, felszárította a hideg harmatot hajáról.

Н.БИЛОБИНЪ. 1900.

Ment Vasziliszta egész álló nap. Estetájban kerek tisztásra ért.

Nézi — házikó áll a tisztáson. A házikó körül embercsontból a kerítés. A kerítésen emberi ko-

— Úgy — mondta a Vasorrú Bába. — A mostohád rokonom. Hát nem bánom! Maradj nálam, dolgozz nekem. aztán majd meglátjuk a többit.

ponyák. Recsegnek ropognak a fák. Zúgnak a lombok.

Elállt a lány szívverése. állt, mintha a földbe gyökerezett volna. Egyszer csak fekete lovas vágatott el mellette fekete lovon, a ló szerszáma is fekete. Elnyargalt a kapuig, s ott eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Leszállt az éjszaka.

Vasziliszta reszketett félelmében. Tapodtat se tudott lépni, nem bírt menekülni a rettenetes helyről.

Egyszer csak hallja — dübörög a föld, csak úgy reng alatta. A Vasorrú Bába érkezett haza. Mozsárban repült, mozsártörővel hajtotta magát előre, söprűvel söpörte el a nyomát. Odaért a kapuja elé, és elkiáltotta magát:

— Hu-hu-hu! Emberszagot érzek! Ki van itt?

Odalépett Vasziliszta a Vasorrú Bába elé, földig hajolt előtte, és félénken így szólt:

— Én vagyok, nagyanyó, a mostohám lányai küldtek hozzád tűzért.

И. БИЛБИНСКИЙ 1900.

Aztán elrikkantotta magát:

— Hej, erős kapufáim, táguljatok, széles kapum szárnyai, táruljatok!

Kitárult a kapu, a Vasorrú Bába berepült rajta, Vasziliszta meg követte. Nyírfa hajladozott a kapun belül, ágaival korbácsolni kezdte a lányt.

— Ne korbácsolj, nyírfa, ezt a lányt! Én hoztam magammal — szólt rá a Vasorrú Bába.

Kutya hevert az udvaron, nekirontott Vasziliszának, meg akarta marni.

— Ne bánts, kutyám, én hoztam a házba — szólt a kutyára a Vasorrú Bába.

Doromboló macska hevert a pitvarban, felszökkent, hogy összekarmolja a lányt.

— Ne bánts, macskám, én vezettem ide — szólt rá a Vasorrú Bába. — Látod Vasziliszta, nem könnyű tőlem megszökni: a macska összekarmol, a kutya megmar, a nyírfa elpáhol, a kapu nem nyílik meg előtted.

Bement a házba a Vasorrú Bába, végignyúlt a lócán.

— Héj, fekete cselédem, enni adj!

Előtermett egy fekete hajadon, ételt tett a Vasorrú Bába elé: nagy bogrács káposztalevest, hús csirkét, negyven kacsát, egy fél birkát, két húsos lepényt meg kvaszt, mézet, sört veder-szám.

Bekebelezte a Vasorrú Bába az egészet. Vasziliszának csak egy karéj kenyeret vetett.

— No — mondta végül —, fogd, Vasziliszta, ezt a zsák búzát, válogasd át szemenkint, de egy üszkös szem se maradjon benne, különben vége az életednek!

Azzal már horkolt is a Vasorrú Bába.

Fogta Vasziliszta a karéj kenyeret, odatette a bábu elé, és azt mondta neki:

— Kedves bábu, galambocskám, edd meg ezt a kenyeret, hallgasd meg keservemet! Nehéz

munkát adott a Vasorrú Bába. Azzal fenyegetett, felfal, ha el nem végzem. . .

Azt felelte a bábu:

— Ne sírj, ne keseregj, feküdj le és aludj. A reggel bölcsebb, mint az este.

Alighogy elaludt Vasziliszta, a bábu elkiáltotta magát:

— Ide seregeljtek, cinkék, rigók, verebek, szálljatok mind ide hozzám, segítsétek Vasziliszán!

Odagyűltek a madarak roppant sereggel. Válogatni kezdték a búzát, csiripeltek, füttyörésztek, s mind egy szemig kiválogatták. A javát a zsákba, a rosszát a begyükbe.

Alighogy végeztek a nagy munkával, elnyargalt mellettük a fehér lovas fehér lován. Hajnalodott.

Akkor ébredt fel a Vasorrú Bába. Rögtön megkérdezte Vasziliszát:

— Elvégezted-e a munkát?

— Elvégeztem, nagyanyó.

Megmérgeződött a Vasorrú Bába, de a szavát vissza nem vehette.

— Jól van — dörmögte. — Én most elrepülök zsákmányt szerezni, te meg fogd ezt a zsákot. Borsó van benne, mákkal összekeverve. Válogasd szét szemenkint, rakd szét két halomba. Ha a munkát el nem végzed, vége az életednek!

Kilépett a Vasorrú Bába az udvarra. Füttyentett — odagurult hozzá a mozsár mozsártőröstül.

Arra nyargalt a vörös lovas. Felkelt a nap.

A Vasorrú Bába beleült a mozsárba, kiröppent az udvarból, mozsártörővel hajtotta magát. söprűvel söpörte el a nyomát.

Fogta Vasziliszta a kenyérke héját, megetette a bábút, és megkérte szép szóval:

— Szánj meg engem, bábu, galambocskám!
Segíts rajtam!

Elkiáltotta magát a bábu csengő hangon:

— Fussatok ide egerek, mezeiek, csürbeliek,
kamrabeliek!

Összegyültek az egerek roppant seregben.
Egy óra alatt végeztek a munkával.

Este a fekete szolgáló megterítette az asztalt,
és várta gazdasszonyát. A kapu előtt elnyargalt
a fekete lovas. Leszállt az éjszaka. Recsegni-ro-
pogni kezdtek a fák, zúgni a lombok — közele-
dett a csontos lábú Vasorrú Bába.

— No, Vaszilisz! Elvégezted-e a munkát?

— Elvégeztem, nagyanyó.

Dúlt-fült a Vasorrú Bába, de nem tehetett
semmit.

— No, akkor eredj aludni, én is lefekszem
mindjárt.

Vasziliszba bebújt a kemence mögé, az al-
vóhelyre, de hallotta, mit mond a Vasorrú
Bába:

— Fekete cselédem, gyűjtsd be a kemencét,
éleszd jól a tüzet, majd ha felébredek, megsü-
töm Vasziliszát.

Azzal lefeküdt a lócára, a száját feltette a
polcra, betakaródzott a mozsarával, és olyan
horkolásba kezdett, hogy csak úgy zengett az
erdő.

Sírva fakadt Vasziliszba, elővette a bábuját,
elébe tette a maradék kenyérhéjat.

— Bábum, galambocskám, edd meg ezt a ke-
nyérkét, halld meg szívem keservét. Meg akar
sütni, fel akar falni a Vasorrú Bába.

A bábu akkor jól a lelkére kötötte, hogy te-
gyen, mint tegyen, hogy a bajból megmenekül-
jön.

Futott Vasziliszba a fekete szolgálohoz, lába
elé vetette magát.

— Segíts rajtam, fekete hajadon! Ne tégy sok
fát a tűzre, de önts rá sok vizet. Neked adom ér-
te a selyemkendőmet.

Azt felelte a fekete hajadon:

— Jól van, kedves, segítek rajtad. Majd so-
káig vesződöm a tűzzel, a Vasorrú Bábának
meg a talpát vakargatom, hogy minél mélyeb-
ben aludjék. Te meg fuss el, Vaszilisz!

— Nem érnek-e utol a lovasok? Nem hoz-
nak-e vissza?

— Nem — mondta a fekete hajadon. — A fe-
hér lovas: a virradat, a piros lovas: az arany na-
pocska, a fekete meg: a sötét éjszaka. Ne félj,
nem bántanak.

Kiszaladt Vasziliszba a pitvarba. A dorombo-
ló macska nekiugrott, hogy összekarmolja. Va-
sziliszba odavetett neki egy lepényt. A macska
nem bántotta.

Lefutott akkor a lány a tornácról. Ott meg a
kutya rontott rá, hogy megmarja. Vasziliszba
odahajított neki egy darab kenyeret. A kutya
megjuhászodott.

Szaladt Vasziliszba a kapuhoz. Ott a nyírfa
akarta elpáholni. Vasziliszba selyempántliká-
val kötötte át az ágait, s a nyírfa sem ártott
neki.

A kapu be akart csapódni előtte. Akkor meg-
kente szalonnával a kapu reteszét, s az nyomban
kitárult.

Futott a lány a sűrű rengetegbe. Akkor vág-
tatott arra a fekete lovas, vaksötét támadt a
nyomában. Hogy talál haza fény nélkül? És ho-
gyan állíthat haza tűz nélkül? Hiszen a mos-
tohája kiüldözi a világból! Megint a bábu
adott neki jó tanácsot. Vasziliszba levett egy ko-
ponyát a kerítésről, botra tűzte, mint a lám-
pást.

Futott a sötét erdőn keresztül: világított a

И. ВИАЛЕНЦЪ

furcsa lámpás, nappali világosság támadt tőle az erdőben.

Hanem a Vasorrú Bába felébredt, nyújtózott egy nagyot, kereste Vasziliszát, kirontott a pitvarba.

— Doromboló macskám, itt futott el melletted a lány, mért nem karmoltad össze?

Azt felelte a doromboló macska:

— Téged, Vasorrú Bába, tíz éve szolgállok, de még kenyérhéjat sem vettedél nekem, ő meg lepénnyel tartott jól! Azért eresztettem útjára.

Rohant a Vasorrú Bába nagy sebbel-lobbal az udvarra.

— Hű kutyám, mért nem martad meg az engedetlen lányt?

A kutya azt felelte:

— Sok esztendeje szolgállok, de még egy hitvány csontot sem vettedél élém, ő meg kenyeret adott. Azért hagytam futni.

Rárivallt a Vasorrú Bába a nyírfára rettentő hangon:

— Nyírfa, nyírfa, mért nem verted meg a lányt?!

Azt válaszolta a nyírfa:

— Tíz éve növekszem az udvarodban, s te még kóczsineggel sem kötöztél fel az ágaimat. Vaszilisz meg selyempántlikát kötött rám. Azért engedtem útjára.

Loholt a Vasorrú Bába a kapuhoz.

— Erős kapum, mért nyitál ki, mért nem fogtad itt az engedetlen hajadont?

A kapu ezt mondta:

— Mióta szolgállok már, de még vízzel sem locsoltál meg, ő pedig szalonnával kente be a reteszemet. Ezért engedtem ki.

Megmérgekedett a Vasorrú Bába. A kutyát elverte, a macskát megcibálta, a kaput kitorpte, a nyírfát kivágta. Elfáradt, megizzadt, minden

ereje elfogyott. Nem eredt Vaszilisz üldözésére.

Vaszilisz meg közben hazatért.

Látta: nincs tűz a házban. Kiszaladtak a mostoha lányai, szidták-gyalázták:

— Hol maradtál ilyen soká, mért nem hoztad a tüzet? Nem gyúl lángra a házban a tűz! Csiholtuk, de nem pattant szikra, amit meg a szomszédoktól hoztunk, nyomban kialudt. A te tüzed talán nem alszik ki.

Behozták a házba a koponyát, amely parázsló fényt vetett a mostohára meg a lányaira, eleven tüsszel égette őket. Bújtak volna előle, de akárhova rejtőztek, a parázsló szempár követte őket mindenüvé.

Reggelre elhamvadt a tűzben a mostoha meg a két lánya, de Vasziliszának semmi baja nem esett.

Vaszilisz elásta a koponyát a földbe — bíborpiros virágú bokor nőtt ki belőle.

Nem volt Vasziliszának maradása a házban, felkerekedett, elment a városba, s egy öreganyónál kért szállást.

Azt mondta egy nap az anyókének:

— Nem ülhetek tovább tétlenül, anyóka. Végy nekem egy nyaláb finom lent!

Megvette a lent az anyóka, Vaszilisz meg nekilátott fogni. Csak úgy égett a keze alatt a munka, pörgött az orsó, zümmögött; egyenletes, finom fonál gombolyodott róla, vékony, mint az arany hajszál. Vásznot szőtt belőle Vaszilisz, olyan finomat, hogy tűbe lehetett volna fűzni cérna helyett. Ki is fehérítette, fehérebb lett a vászon, mint a hó.

— Itt a vászon, anyóka — mondta Vaszilisz. — Add el, és tartsd meg az árát.

Megnézte az anyóka a vásznot, és álmélkodva kiáltott fel:

— Ilyen vásznat, leánykám, csak a cár fia ölt-het magára! Elviszem a palotába.

Elámult a cár fia, amikor a vásznat megpillantotta.

— Mit kérsz érte? — kérdezte az öregasszonytól.

— Nem eladó ez a vászon, ajándékba hoztam.

Megköszönte szépen a cárfiú, és gazdagon megajándékozta az anyókat. Inget akart varratni magának a vászonból, de nem mert ahhoz nyúlni senki, annyira finom volt. Magához hívatta akkor a cárfiú az öreganyót, és így szólt hozzá:

— Ha ilyen vásznat tudtál szőni, inget is tudj varrni belőle!

Azt felelte az anyóka:

— Nem én fontam a fonalat, nem én szőttem a vásznat, hanem Világszép Vasziliszta.

— Akkor hát varrja meg ő.

Hazafordult az öreganyó, elbeszélte rendre mindent Vasziliszának. Az megvarrta az inget, selyemmel ki is hímizte, gömbölyű gyöngyökkel ki is varrta. Vitte az öreganyó az inget a palotába.

Leült Vasziliszta az ablakba hímizni. Egyszer csak mit lát — cári szolgák közelednek a házhoz.

— A cár fia kéret a palotába.

Ment Vasziliszta a cár udvarába. Amikor a cárfiú meglátta Világszép Vasziliszát, földbe gyökerezett a lába bámulatában.

— Nem válok el tőled soha — mondta. — Légy a feleségem!

Megfogta a szép hajadon kezét, maga mellé ültette, és nyomban megülték a lakodalmat. Nemsokára odaköltözött a palotába Vaszili-

sza apja is, és ott maradt a lánya mellett. Világszép Vaszilisza magához vette az öreganyót is, a bábut pedig mindig a zsebében őrizte. Így élnek, míg meg nem halnak, bennünket is vendégségbe hívogatnak.

